

सुनकोशी गाउँपालिका

स्थानीय राजपत्र

मिति २०७७/११/०९ गते

भाग-२

सुनकोशी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

सुनकोशी गाउँपालिकाको वातावरणीय अध्ययन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७

आज्ञाले,
बीर बहादुर बस्नेत
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

सुनकोशी गाउँपालिका

स्थानीय तहको वातावरणीय अध्ययन सम्बन्धी कार्यविधि २०७७

सुनकोशी गाउँ कार्यपालिका
पाङ्ग्रेटार, सिन्धुपाल्चोक
बागमती प्रदेश, नेपाल

फागन २०७७

विषयसूची

परिच्छेद - १	१
प्रारम्भिक	१
१. सक्षिप्त नाम र प्रारम्भ	१
परिच्छेद - २	२
वातावरणीय अध्ययन	२
३. प्रस्ताव तयार गर्ने	२
४. क्षेत्र निर्धारण गर्नु पर्ने	२
५. कार्यसूची तयार तथा स्वीकृत गर्ने	२
६. सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने	२
परिच्छेद - ३	३
वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयारी र स्वीकृति	३
७. वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्ने	३
८. वातावरणीय अध्ययन लागि स्थानीय तहले सिफारिश गर्नु पर्ने	३
९. वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन पेश तथा स्वीकृत गर्ने	३
१०. वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन परिमार्जन गर्न सकिने	३
परिच्छेद - ४	४
प्रस्ताव कार्यान्वयन	४
११. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नु पर्ने	४
१२. वातावरणीय व्यवस्थापन योजना तयार गर्नु पर्ने	४
१३. प्रस्ताव कार्यान्वयनको प्रक्रिया र प्रभाव अनुगमन गर्ने	४
अनुसूचीहरू	९
अनुसूची १: वातावरणीय अध्ययन गर्नु पर्ने स्थानीय सरकारको अधिकार क्षेत्र अन्तर्गत आयोजना तथा कार्यक्रमको विवरण	११
अनुसूची २: स्थानीय सरकारले अवलम्बन गर्नु सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन, प्रारम्भिक वातावरणीय अध्ययन तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको सक्षिप्त प्रक्रिया	११
अनुसूची ३: वातावरणीय प्रभाव अध्ययनको लागि क्षेत्र निर्धारणको प्रतिवेदनको ढाँचा	१४
अनुसूची ४: सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन सम्बन्धी कार्यसूचीको ढाँचा	१६
अनुसूची ५: प्रारम्भिक वातावरणीय अध्ययन सम्बन्धी कार्यसूचीको ढाँचा	१६
अनुसूची ६: प्रारम्भिक वातावरणीय अध्ययन सम्बन्धी कार्यसूचीको ढाँचा	१७
अनुसूची ७: वातावरणीय अध्ययनसम्बन्धी सार्वजनिक सूचनाको ढाँचा	१८
अनुसूची ८: सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम ढाँचा	१८
अनुसूची ९: सक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनको ढाँचा	१८
अनुसूची १०: प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा	१८
अनुसूची ११: वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदनको ढाँचा	१९
अनुसूची १२: वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा अध्ययन दल	२१
अनुसूची १३: गाउँपालिकाले प्रस्तावको वातावरणीय अध्ययन सम्बन्धी सिफारिस पत्रको ढाँचा	२१
अनुसूची १४: वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाको ढाँचा	२१

प्रमाणित

066199108
कमल जि.सी. (विबोद)
भा.प्रा.प्रा.अध्ययनसम्बन्धी कार्यविधि, २०७७

स्थानीय तहको वातावरणीय अध्ययनसम्बन्धी कार्यविधि, २०७७

प्रस्तावना :

स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र भित्र पर्ने विषयसँग सम्बन्धित योजना, कार्यक्रम तथा आयोजनासम्बन्धी प्रस्तावको संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन वा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणसम्बन्धी अध्ययन गर्ने, प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा स्वीकृत गर्ने, प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने प्रक्रियालाई व्यवस्थित र प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

सुनकोशी गाउँपालिकाको मिति २०७७/११/०४ को बैठकले स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को अधिकार प्रयोग गरी यो कार्यविधि बनाई लागु गरेको छ ।

परिच्छेद - १
प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

- १.१ यो कार्यविधिको नाम "स्थानीय तहको वातावरणीय अध्ययन कार्यविधि, २०७७" रहेको छ ।
- १.२ यो कार्यविधि गाउँपालिका क्षेत्रभर लागू हुनेछ । यो प्रचलित कानून, नियम ऐन र यस कार्यविधि बमोजिम गर्नु पर्ने वातावरणीय अध्ययन स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रसँग सम्बन्धित योजना, विकास कार्य, आयोजना वा कार्यक्रम संचालन गर्ने सरकारी, अर्धसरकारी, गैर सरकारी र समुदायमा आधारित निकाय वा संस्था र निजी क्षेत्रको हकमा समेत लागू हुनेछ ।
- १.२ यो कार्यविधि गाउँपालिकाको राजपत्रमा प्रकाशन भएको मितिदेखि लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा -

- २.१ "कार्यपालिका" भन्नाले स्थानीय कार्यपालिका रूपमा गाउँ कार्यपालिकालाई सम्झन पर्दछ ।
- २.२ "गाउँपालिका" भन्नाले सुनकोशी गाउँपालिका सम्झनु पर्दछ ।
- २.३ "प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण" भन्नाले कुनै प्रस्तावको कार्यान्वयन गर्दा सो प्रस्तावले वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल प्रभाव पार्ने वा नपार्ने सम्बन्धमा एकीन गर्नुको साथै त्यस्तो प्रभावलाई कुनै उपायद्वारा निराकरण वा न्यूनीकरण गर्नका लागि अवलम्बन गरिने उपायको सम्बन्धमा विश्लेषणात्मक रूपमा गरिने अध्ययन तथा मूल्यांकन सम्झनु पर्छ ।
- २.४ "प्रस्ताव" भन्नाले विद्यमान वातावरणीय अवस्थामा परिवर्तन ल्याउन सक्ने किसिमको स्थानीय कानून तथा स्थानीय सरकारको कार्यविधि बमोजिम संचालन गरिने वा अनुमति प्राप्त विकास कार्य, भौतिक क्रियाकलाप वा भू-उपयोगमा कुनै परिवर्तन गर्ने कुनै योजना, आयोजना वा कार्यक्रम संचालन गर्ने सम्बन्धमा तयार गरिएको प्रस्ताव सम्झनु पर्छ ।
- २.५ "प्रस्तावक" भन्नाले प्रस्ताव स्वीकृतिको लागि निवेदन दिने वा प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न स्वीकृति प्राप्त व्यक्ति, सरकारी, अर्ध सरकारी, गैर सरकारी र समुदायमा आधारित निकाय वा संस्था सम्झन पर्छ ।
- २.६ "वातावरण" भन्नाले प्राकृतिक, साँस्कृतिक र सामाजिक प्रणालीहरू, आर्थिक तथा मानवीय क्रियाकलापहरू र यीनको अवयवहरू तथा ती अवयवहरूको बीचको अन्तरक्रिया तथा अन्तरसम्बन्ध सम्झनु पर्छ ।
- २.७ "वातावरणीय" अध्ययन भन्नाले कुनै प्रस्तावको कार्यान्वयन गर्दा त्यसबाट वातावरणमा पर्ने प्रतिकूल प्रभाव निराकरण वा न्यूनीकरण गर्नको लागि अवलम्बन गरिने उपायका सम्बन्धमा गरिने संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन, प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण र वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन सम्झनु पर्छ ।

प्रमाण नम्बर: जि.सी. (विनोद)
जि.सी. (विनोद)
जि.सी. (विनोद)

- २.८ "संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन" भन्नाले कुनै प्रस्तावको कार्यान्वयन गर्दा त्यसबाट वातावरणमा पर्ने प्रतिकूल प्रभाव निराकरण वा न्यूनीकरण गर्नको लागि अवलम्बन गरिने उपायको सम्बन्धमा संक्षिप्त रूपमा गरिने अध्ययन सम्झनु पर्दछ ।
- २.९ "वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन" भन्नाले कुनै प्रस्तावको कार्यान्वयन गर्दा सो प्रस्तावले वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल प्रभाव पार्ने वा नपार्ने सम्बन्धमा एकीन गर्नुको साथै त्यस्तो प्रभावलाई कूनै उपायद्वारा निराकरण वा न्यूनीकरण गर्नका लागि अवलम्बन गरिने उपायको सम्बन्धमा विस्तृत रूपमा गरिने अध्ययन तथा मूल्यांकन सम्झनु पर्छ ।
- २.१० "वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन" भन्नाले संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन, प्रारम्भिक वातावरणीय वा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन सम्बन्धमा तयार गरिएको प्रतिवेदन सम्झनु पर्दछ ।
- २.११ कार्यसूची (भन्नाले वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्नको लागि स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐनको व्यवस्था बमोजिम स्वीकृत कार्यसूची (Terms of Reference-ToR)

परिच्छेद - २ वातावरणीय अध्ययन

३. प्रस्ताव तयार गर्ने

- ३.१ वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन महाशाखा/शाखा/इकाईले स्थानीय सभाबाट स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम र कार्यपालिकाबाट स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार वातावरणीय अध्ययन आवश्यक पर्ने आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रस्ताव (विवरण) तयार गर्नु पर्नेछ । आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रस्ताव तयार गर्दा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ ले निर्धारण गरेको मापदण्डको आधारमा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन (BEA) गर्नु पर्ने र प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) गर्नु पर्ने र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) गर्नु पर्ने आयोजना तथा कार्यक्रमको लागि अलग अलग रूपमा तयार गर्नु पर्नेछ ।
- ३.२ गाउँ कार्यपालिकाको सम्बन्धित महाशाखा/शाखा/इकाईले BEA र IEE वा EIA गर्नु पर्ने विकास निर्माणसँग सम्बन्धित आयोजनाको विस्तृत सर्वेक्षण, डिजाइन तथा लागत अनुमानसमेत विस्तृत परियोजना प्रस्ताव र अन्य कार्यक्रमको व्यवसायिक योजना प्रस्ताव तयार गरी ऐन, नियम तथा यस कार्यविधि अनुसार वातावरणीय अध्ययन गर्ने गराउने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- ३.३ गाउँ कार्यपालिकाको वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन महाशाखा/शाखा/इकाईले वातावरणीय अध्ययन कार्यमा परामर्श सेवा खरिद गरी प्राविधिक सेवा लिन सक्नेछ । परामर्श सेवा खरिदको प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र सार्वजनिक नियमावली २०६४ वा गाउँपालिकाबाट स्वीकृत खरिद नियमावली अनुसार हुनेछ ।
- ३.४ स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐन र यस कार्यविधि बमोजिम संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन र प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन कार्यपालिकाले तोके बमोजिम र वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन गाउँपालिका बाट स्वीकृत नगराई कार्यान्वयन गर्नु गराउनु हुदैन ।
३. वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन सम्बन्धमा प्रदेश कानूनले तोकेको निकायसँग समन्वय गर्ने जिम्मेवारी गाउँपालिकाको वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन महाशाखा/शाखा/इकाईको हुनेछ ।

क्षेत्र निर्धारण गर्नु

अनुसूची ३ बमोजिम जि.सी. (विनोद)
गा.पा. अध्यक्ष

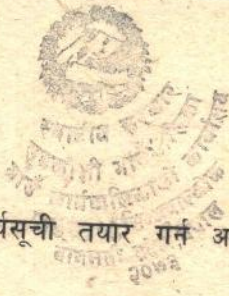
- ४.१ वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन गर्नु प्रस्तावको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन गर्नु अधि क्षेत्र निर्धारण गर्नु पर्नेछ ।
- ४.२ क्षेत्र निर्धारणको लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन गर्नु पर्ने आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्ने सक्ने प्रभावको सम्बन्धमा लिखित सुझाव लिन सार्वजनिक स्थल, राष्ट्रिय पत्रपत्रिका र वेवसाइटमा सूचना प्रकाशन गरी त्यस क्षेत्रका स्थानीय तह, सरोकारवाला निकाय, संस्था वा व्यक्तिलाई सूचना प्रवाह गर्नु पर्नेछ । यस सूचनालाई स्थानीय भाषामा समेत प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।
- ४.३ बुँदा ४.२ अनुसार प्राप्त सुझाव र प्रस्तुत प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट स्थानीय वातावरणमा पर्ने प्रभाव समेत उल्लेख गरी अनुसूची ३ बमोजिमको ढाँचामा क्षेत्र निर्धारणको प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्नेछ ।
- ४.४ बुँदा ४.३ बमोजिम तयार क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन प्रदेश कानूनले तोकेको निकाय समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।
- ४.५ क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन सम्बन्धमा गाउँपालिकाले तोकेको निकायले आवश्यक जाँचबुझ गरी स्वीकृतिको लागि राय सहित प्रतिवेदन प्राप्त भएको मितिले १५ दिन भित्र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन स्वीकृत गर्ने निकायले समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।
- ४.६ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन स्वीकृत गर्ने निकायले सो प्रतिवेदन अध्ययन गर्दा व्यहोरा मनासिव लागेमा पेश भए बमोजिम वा आवश्यक परिमार्जन सहित प्रतिवेदन पेश भएको मितिले १५ दिन भित्र स्वीकृत गर्नु पर्नेछ ।

५. कार्यसूची तयार तथा स्वीकृत गर्ने

- ५.१ गाउँपालिकाले संचालन गर्ने हरेक आयोजना तथा कार्यक्रमको वातावरणीय अध्ययनको लागि निर्धारित ढाँचामा योजना महाशाखा/शाखा/इकाईले अलग अलग कार्यसूची तयार गर्नु पर्नेछ ।
- ५.२ वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन महाशाखा/शाखा/इकाईले संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययनसम्बन्धी कार्यसूची तयार गर्दा अनुसूची ३ र प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणसम्बन्धी कार्यसूची तयार गर्दा अनुसूची ४ र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनसम्बन्धी कार्यसूची तयार तयार गर्दा अनुसूची ५ बमोजिमको ढाँचामा तयार गर्नु पर्नेछ ।
- ५.३ वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन गर्नु पर्ने प्रस्तावको हकमा स्वीकृत क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदनसमेतको आधारमा तयार गर्नु पर्नेछ । प्रस्तावकले क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन र कार्यसूची तयार गरी स्वीकृतिको लागि एकैसाथ प्रदेश कानूनले तोकेको निकाय समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।
- ५.४ संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययनसम्बन्धी कार्यसूची वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन महाशाखा/शाखाले र प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणसम्बन्धी कार्यसूची प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित महाशाखा/शाखा/इकाईसँग राय परामर्श र सम्बन्धित पक्षको जाँचबुझ र आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गरी स्वीकृत गर्नु पर्नेछ । कार्यसूची तथा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन चेकजाँच, समीक्षा र सुझावका लागि कार्यपालिकाले विषयविज्ञ समेत संलग्न प्राविधिक समिति गठन गर्न सक्नेछ ।
- ५.५ बुँदा ५.३ बमोजिम प्राप्त वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनसम्बन्धी कार्यसूची सम्बन्धित निकायले आवश्यक जाँचबुझ गरी राय सहित वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन कार्यसूची स्वीकृत गर्ने निकायमा पेश गर्ने र उक्त निकायले आवश्यक जाँचबुझ गरी मनासिव लागेमा पेश भए बमोजिम वा आवश्यकता अनुसार परिमार्जन समेत गरी कार्यसूची प्राप्त भएको १५ दिन भित्र स्वीकृत गर्नु पर्नेछ ।

शुभम कुमार जि.सो.वि.वेदा
अध्ययन

५.६ गाउँपालिकाको वातावरणीय अध्ययन कार्यसूची तयार गर्न आवश्यकता अनुसार व्यवसायिक परामर्शदाताको सहयोग लिनु पर्नेछ।

६. सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने:

- ६.१ स्वीकृत कार्यसूची अनुसार वातावरणीय अध्ययनको लागि अध्ययन कार्यदल (परामर्शदाता) बाट डेस्क अध्ययन तथा स्थलगत भ्रमण, अध्ययन, अवलोकन र प्रभाव क्षेत्रका लक्षित समुदाय तथा सरोकारवाला पक्षसँग अन्तरक्रिया गरी सूचना तथा विवरण संकलन गर्नु पर्नेछ। अध्ययन कार्यदलका सबै विज्ञहरु स्थलगत अध्ययन, अवलोकन र सम्बन्धित पक्ष तथा सरोकारवालासँग रायपरामर्श र अन्तरक्रिया गर्न आयोजना तथा कार्यक्रम प्रस्तावित स्थलमा अनिवार्य उपस्थित हुनु पर्नेछ।
- ६.२ गाउँ कार्यपालिकाको वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन महाशाखा/शाखाले वातावरणीय अध्ययनका लागि प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट प्रभावित हुने क्षेत्रमा आयोजना तथा कार्यक्रमको बारेमा सार्वजनिक सुनुवाईको आयोजना गर्नु पर्नेछ। सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको सहजीकरण अध्ययन कार्यदल (परामर्शदाता) ले गर्नु पर्नेछ। आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रभाव क्षेत्रको आधारमा आवश्यकता अनुसार एक भन्दा बढी स्थानमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम गर्नु पर्नेछ।
- ६.३ सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा आयोजना तथा कार्यक्रमको वातावरणीय अध्ययनको लागि प्रभाव क्षेत्रका नागरिक, समुदाय तथा सरोकारवालाबाट राय परामर्श र सुझाव संकलन गर्न स्थानीय पत्रपत्रिका, रेडियो र अन्य संचार माध्यमबाट एवम् स्थानीय भाषामा समेत प्रचार प्रसार गर्नु पर्नेछ। सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको ढाँचा अनुसूची ६ मा प्रस्तुत गरिएकोछ।
- ६.५ सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमबाट आयोजना तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनबाट हुन सक्ने संभावित नकारात्मक तथा सकारात्मक प्रभावहरुको लेखाजोखा गर्न सहयोग पुग्नेछ।
- ६.६ सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वातावरणीय अध्ययन कार्यदलबाट दोश्रो श्रोतबाट तथा स्थलगत भ्रमण, अध्ययन, अवलोकन र अन्तरक्रियाबाट प्राप्त सूचना तथा विवरण प्रस्तुत गरी सुझाव संकलन गर्नु पर्नेछ।

परिच्छेद - ३

वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयारी र स्वीकृति

७. वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्ने

- ७.१ स्वीकृत कार्यसूची र सार्वजनिक सुनुवाईबाट प्राप्त सुझावको आधारमा वातावरणीय अध्ययन गर्नु पर्ने हरेक आयोजना तथा कार्यक्रमको अलग अलग अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्नेछ। संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन, प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन अनुसूची ९, १०, ११ मा दिएको ढाँचा अनुसार तयार गर्नु पर्नेछ।
- ७.२ वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन अनुसूची ७ मा उल्लिखित विज्ञ टोली मार्फत गाउँ कार्यपालिकाको वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन महाशाखा/शाखाबाट तयार गर्नु पर्नेछ।
- ७.३ IEE प्रतिवेदन तयार गर्ने प्रक्रिया यस कार्यविधि बमोजिम र EIA प्रतिवेदन वातावरण संरक्षण नियमावलीको प्रक्रिया अनुसार हुनु पर्नेछ।

शुभा कुमारी ज्ञानेन्द्र
अध्यक्ष

- ७.४ कार्यसूची तथा अध्ययन प्रतिवेदन नेपाली भाषामा तयार गर्नु पर्नेछ । तर प्रतिवेदनमा उल्लेख गर्ने प्राविधिक शब्द नेपाली भाषामा प्रयोग गर्दा शब्दको मुल आशयमा फरक पर्ने खालका शब्द अंग्रेजी भाषामा तयार गर्न सकिनेछ ।

८. वातावरणीय अध्ययन लागि स्थानीय तहले सिफारिश गर्नु पर्ने

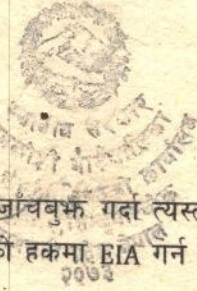
- ८.१ प्रदेश सरकारको अधिकार क्षेत्र भित्र पर्ने र स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र भित्र पर्ने विषयसँग सम्बन्धित विकास निर्माण कार्य वा आयोजना तथा कार्यक्रम मध्ये एक भन्दा बढी निकायसँग सम्बन्धित बहुउद्देश्यीय आयोजना तथा कार्यक्रमको सम्बन्धमा वातावरणीय अध्ययनसम्बन्धी एकीकृत प्रतिवेदन तयार गर्न चाहेमा सम्बन्धित प्रस्तावकले सम्बन्धित सरोकारवाला निकाय निकायको राय समेत समावेश गरी निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- ८.२ बुँदा ८.१ बमोजिम वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन पेश गर्दा सो प्रतिवेदनको साथ निर्धारित ढाँचामा सम्बन्धित स्थानीय तह र विषयगत कार्यालयको सिफारिश समेत समावेश गर्नु पर्ने छ । तर संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययनको हकमा विषयगत कार्यालयको सिफारिश आवश्यक पर्ने छैन ।
- ८.३ बुँदा ८.२ बमोजिमको सिफारिशको लागि प्रस्तावकले सम्बन्धित स्थानीय तह र विषयगत कार्यालय समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ । यसरी प्राप्त निवेदन उपर जाँचबुझ गरी आवश्यक कारवाही गर्दा व्यहोरा मनासिब लागेमा सम्बन्धित स्थानीय तह वा विषयगत कार्यालयले त्यस्तो निवेदन प्राप्त गरेको मितिले १५ दिन भित्र प्रस्तावलाई सिफारिश उपलब्ध गराउनु गर्नेछ ।
- ८.४ बुँदा ८.३ बमोजिमको अवधिभित्र सम्बन्धित स्थानीय तह वा सम्बन्धित विषयगत कार्यालयबाट त्यस्तो सिफारिस प्राप्त नभएमा प्रस्तावकले त्यसरी निवेदन पेश भएको प्रमाण संलग्न राखी वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत सम्बन्धी कारवाही अघि बढाउन सकिन्छ ।

९. वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन पेश तथा स्वीकृत गर्ने

- ९.१ स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र भित्र पर्ने विषयसँग सम्बन्धित विकास निर्माण आयोजना र कार्यक्रमको संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृतिको लागि वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन महाशाखा/शाखा र प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष निवेदन पेश गर्नु पर्नेछ ।
- ९.२ बुँदा ९.१ बमोजिमको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन पेश गर्दा त्यस्तो प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने क्रममा वातावरणमा पर्न सक्ने प्रतिकूल प्रभाव र त्यसको न्यूनीकरणको लागि अपनाउन सकिने विभिन्न विकल्पहरूको विस्तृत विश्लेषण गरी त्यस्ता विकल्प मध्ये प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न उपयुक्त हुने विकल्प र सो विकल्प कार्यान्वयन गर्न सकिने आधार र कारण सहित सिफारिश गर्नु पर्दछ ।
- ९.२ बुँदा (घ) बमोजिम प्राप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन विपद व्यवस्थापन महाशाखा/शाखा वा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले जाँचबुझ गरी प्रस्तावित आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा कुनै उल्लेख्य प्रभाव पर्ने नदेखिएमा कार्यपालिकाले आवश्यकता अनुसार प्रस्तावकले पालना गर्नु पर्ने शर्त तोकिएको संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन र प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन स्वीकृत गर्नु पर्नेछ ।
- ९.३ वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत गर्नु अगाडि कार्यपालिकाले वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन महाशाखा/शाखालाई थप अध्ययन तथा जाँचबुझ गर्न लगाउनु पर्नेछ ।

श्रीमान् कुमार जि.सि. (जि.सि.)
भा.पा. अध्यक्ष

- ९.४ वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन अध्ययन तथा जन्चबुझ गर्दा त्यस्तो प्रस्तावको थप वातावरणीय अध्ययन गर्नु पर्ने देखिएमा BEA को हकमा IEE र IEE को हकमा EIA गर्न कार्यपालिकाले आदेश दिन सक्नेछ ।
- ९.५ बुँदा ९.४ अनुसार दिइएको आदेश प्रस्तावकले थप अध्ययन गरी IEE प्रतिवेदन तयार गरी कार्यपालिका समक्ष र EIA प्रतिवेदन तयार गरी प्रदेश कानूनले तोकेको निकाय समक्ष पुन पेश गर्नु पर्नेछ ।
- ९.६ यस प्रकार वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्नु पूर्व IEE को हकमा कार्यपालिका र EIA को हकमा प्रदेश कानूनले तोकेको निकायबाट कार्यसूची स्वीकृत गर्नु पर्नेछ ।
- ९.७ प्रस्तावकले वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्दा वातावरण संरक्षण ऐन तथा नियमावली, २०७७ अनुसारको मापदण्ड र गुणस्तर कायम हुने गरी निर्धारण ढाँचामा तयार गर्नु पर्नेछ ।

१०. वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन परिमार्जन गर्न सकिने

- १०.१ संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन र प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन स्वीकृत भई सकेपछि सो प्रतिवेदनमा केही भौतिक पूर्वाधार, डिजाइन तथा क्षमता अभिवृद्धी र स्वरूपमा परिमार्जन गर्नु पर्ने वा संरचना स्थानान्तरण वा फेरबदल गर्नु पर्ने भएमा वा आयोजना तथा कार्यक्रम क्षमता घटेमा वा रुख कटान संख्यामा थपघट गर्नु पर्ने भएमा कार्यपालिकाले त्यस्तो वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन परिमार्जन गर्न स्वीकृति दिन सक्नेछ ।
- १०.२ संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन (BEA) गरिएकोमा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) गर्नु पर्ने प्रस्तावको हकमा योजना व्यवस्था लागु हुने छैन ।

परिच्छेद - ४

प्रस्ताव कार्यान्वयन

११. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नु पर्ने

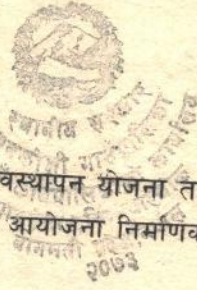
- ११.१ गाउँ कार्यपालिका कार्यालयले प्रस्तावको संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन वा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन स्वीकृत भएको मितिले तीन वर्ष भित्र त्यस्तो प्रस्ताव कार्यान्वयन प्रारम्भ गर्नु पर्नेछ ।
- ११.२ बुँदा ११.१ मा जे लेखिएको भएता पनि विशेष परिस्थिति सिर्जना भई सो अवधि भित्र प्रस्तावको कार्यान्वयन हुन सक्ने अवस्था नभएमा गाउँ कार्यपालिका कार्यालयको योजना महाशाखा/शाखा (प्रस्तावक) ले BEA र IEE को हकमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको हकमा प्रदेश कानूनले तोके बमोजिमको निकाय समक्ष म्याद थपको लागि निवेदन दिनु पर्नेछ । त्यस्तो निवेदन सम्बन्धमा कारवाही गर्दा व्यहोरा मनासिब लागेमा सम्बन्धित निकायले बढीमा दुई वर्षको अवधि थप गर्न सक्नेछ ।
- ११.३ बुँदा ११.२ बमोजिमको अवधिभित्र प्रस्ताव कार्यान्वयन प्रारम्भ नगर्ने प्रस्तावकले यस नियमावली बमोजिम त्यस्तो प्रस्तावको पुन वातावरणीय अध्ययन गरी वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरी पेश गर्नु पर्नेछ ।

१२. वातावरणीय व्यवस्थापन योजना तयार गर्नु पर्ने

- १२.१ गाउँ कार्यपालिका कार्यालयको योजना महाशाखा/शाखा (प्रस्तावक) ले प्रस्ताव (आयोजना तथा कार्यक्रम) कार्यान्वयन गर्नु अगाडि निर्धारित ढाँचामा वातावरणीय व्यवस्थापन योजना तयार गर्नु पर्नेछ । यससम्बन्धी ढाँचा अनुसूची ९ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

[Handwritten signature]

- १२.२ प्रस्तावकले कुनै बमोजिम वातावरणीय व्यवस्थापन योजना तयार गर्दा वातावरणीय प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू मध्ये कुन कुन उपायहरू आयोजना निर्माणको क्रममा आयोजना सम्पन्न भएपछि अबलम्बन गर्ने सो को उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
- १२.३ बुँदा (क) बमोजिमको वातावरण व्यवस्थापन योजना तयार गर्दा प्रस्तावकले आयोजना कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्न सक्ने प्रारम्भिक, मध्यकालिन र दीर्घकालिन प्रतिकूल प्रभाव र त्यसको न्यूनीकरणको लागि अबलम्बन गर्नु पर्ने विधि प्रक्रिया समेत उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
- १२.४ बुँदा (क) बमोजिम तयार गरेको वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयनको लागि योजना महाशाखा/शाखाले तोकिएको ढाँचा अनुसार स्पष्ट कार्ययोजना बनाई सो बमोजिम कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ । सो को प्रगति विवरण कायोजना कार्यान्वयन शुरु भएपछि प्रत्येक ६-६ महिनामा कार्यप्रालिका समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।
- १२.५ प्रस्तावकले तोकिएको ढाँचामा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट स्वीकृत नगराई प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न गराउनु पाइदैन ।
- १२.६ वातावरण संरक्षण ऐन तथा नियमावली, २०७७ र स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७७ ले तोके बमोजिम BEA र IEE को हकमा गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत नलिई वा स्वीकृति भए भन्दा विपरित हुने गरी कार्यान्वयन गरेमा त्यस्तो प्रस्ताव कार्यान्वयनमा रोक लगाउन सक्नेछ । EIA को हकमा कार्यान्वयनमा रोक लगाउन प्रदेश सरकारको सम्बन्धित निकायमा शिफारिस गर्न सक्नेछ ।
- १२.७ बुँदा (च) बमोजिम कुनै प्रस्ताव कार्यान्वयनमा रोक लगाइएकोमा त्यसरी रोक लगाइएको कारणबाट क्षति पुग्न गएमा प्रस्तावकले सो बापत कुनै किसिमको क्षतिपूर्तीको दावि गर्न पाउने छैन ।
- १२.८ माथि बुँदा (छ) मा जुन सुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कार्यान्वयनमा रोक लगाइएको आयोजनाको प्रस्तावकले प्रचलित ऐन बमोजिम वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत गराएमा वा स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन बमोजिम आयोजना कार्यान्वयनमा सुधार गरेमा लगाइएको रोक BEA र IEE को हकमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र EIA को हकमा प्रदेशको सम्बन्धित निकायले फुकुवा गर्न सक्नेछ ।
- १३. प्रस्ताव कार्यान्वयनको प्रक्रिया र प्रभाव अनुगमन गर्ने**
- १३.१ वातावरणीय प्रभावको अनुगमन गर्दा प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन प्रभाव अनुगमन र नियमपालन अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।
- १३.२ प्रस्तावको निर्माण कार्य शुरु गर्नु भन्दा अगावै निर्माण स्थल र वरपरका आधारभूत वातावरणीय पक्षको सर्वेक्षण गर्नु पर्नेछ । यसरी अनुगमन गर्दा प्रारम्भिक अवस्थाको तुलनामा वातावरणीय पक्षमा भएको परिवर्तन बारेमा थाहा पाउन सकिन्छ ।
- १३.३ प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट भएका वातावरणीय परिवर्तन पत्ता लगाउन आयोजना निर्माण र संचालनका क्रममा त्यस क्षेत्रको जनस्वास्थ्य लगायत पर्यावरणीय, सामाजिक र आर्थिक अवस्थाको सूचकहरूको मूल्याङ्कन गर्नु पर्नेछ ।
- १३.४ प्रस्तावकले वातावरण संरक्षणसम्बन्धी मापदण्डको पालना गरेको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्न वातावरणीय गुणस्तरका विशेष सूचक वा प्रदूषणको अवस्थाको बारेमा आवधिक वा लगातार रूपमा अनुगमन गरी अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

Handwritten signature in red ink.

प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको आधारभूत तथ्याङ्क पहिचान तथा आँकलन गरिएका अनुकूल तथा प्रतिकूल प्रभाव तथा वातावरण संरक्षणका उपायलाई ध्यानमा दिई प्रस्तावकले पालना गर्नु पर्ने र वातावरणीय प्रभावकारिताको अनुगमन गर्न अनुगमनका सूचक प्रतिवेदनमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

१३.६ प्रतिवेदनमा उल्लिखित अनुगमनका प्रत्येक सूचकलाई कुन कुन विधि वा तरिकाबाट अनुगमन गर्ने हो प्रतिवेदनमा सो समेत खुलाउनु पर्नेछ । यस्त विधि भरपर्दो, सजिलो र आयोजना स्थलमा कार्यरत जनशक्तिले अबलम्बन गर्न सक्ने खालको हुनु पर्नेछ ।

१३.७ आयोजना निर्माण तथा संचालनको विभिन्न चरण र अवस्थामा हुने हुँदा अनुगमनका सूचकको प्रकृति हेरी वातावरणीय अनुगमन गर्ने समय तालिका प्रतिवेदनमा समावेश गर्नु पर्नेछ । प्रतिवेदनमा कुन कुन सूचक क-कसले र कसरी अनुगमन गर्ने भन्ने कुरा स्पष्ट खुलाउनु पर्नेछ । प्रस्तावको अनुगमन गर्ने जिम्मेवारी प्रस्तावको हुनेछ र अनुगमन प्रतिवेदन संघीय ऐन तथा नियमावली र प्रदेश ऐनमा व्यवस्था भए बमोजिमको निकायमा पेश गर्नु पर्नेछ । यसरी पेश भएको अनुगमन प्रतिवेदनको सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायले सुपरीवेक्षण गर्नु पर्नेछ ।

श्रवण कुमार जि.सी. (विनोद)
भा.पा.

अनुसुची १: वातावरणीय अध्ययन गर्नु पर्ने स्थानीय सरकारको अधिकार क्षेत्र अन्तर्गत आयोजना तथा कार्यक्रमको विवरण
अनुसुचीहर

प्रस्तावको विषय	BEA	IEE	EIA
वन क्षेत्र	२० हेक्टरसम्मको क्षेत्रफलमा नयाँ वनस्पति उद्यान, वन वीड वगैर्या र प्राणी उद्यान (चिडियाखाना) निर्माण गर्ने	२० हेक्टर भन्दा बढीको क्षेत्रफलमा नयाँ वनस्पति उद्यान, वन वीड वगैर्या र प्राणी उद्यान (चिडियाखाना) निर्माण गर्ने	तराईमा ५०० हेक्टर भन्दा बढी र पहाडमा २५० हेक्टर भन्दा बढीको क्षेत्रफलमा एकै क्षेत्रमा प्रजातीका स्वदेशी विरुवा एकै ब्लकमा वृक्षारोपण गर्ने
पर्यटन क्षेत्र		तराईमा ५० देखी ५०० हेक्टरसम्म र पहाडमा ५० देखी २५० हेक्टरसम्मको क्षेत्रमा एकल प्रजातीका स्वदेशी विरुवा एकै ब्लकमा वृक्षारोपण गर्ने	विरुवा प्रसारण लाइन बाहेक अन्य प्रयोजनका लागि ५ हेक्टर भन्दा बढी वन क्षेत्र प्रयोग गर्ने
सडक क्षेत्र	२५ देखी ५० वेडसम्मको होटल वा रिसोर्ट स्थापना तथा संचालन गर्ने	सार्वजनिक बुट्यान क्षेत्रमा जडिबुटी वा सुगन्धित वनस्पतिको व्यावसायिक उत्पादनको लागि जडिबुटी केन्द्र स्थापना गर्ने	१०० वेड भन्दा बढी क्षमताको होटल वा रिसोर्ट स्थापना तथा संचालन गर्ने
उर्जा, जलस्रोत र सिंचाई क्षेत्र	१०० मिटर लम्बाईसम्मको पुल निर्माण गर्ने स्थानीय सडक निर्माण गर्ने १०० हेक्टरसम्म लिफ्ट सिंचाई आयोजना निर्माण गर्ने ६६ के.भि. सम्मको विद्युत प्रसारण लाइन आयोजनाको लागि वन क्षेत्रको प्रयोग गर्ने	१०० मिटर भन्दा बढी लम्बाईका पुल निर्माण गर्ने २५ किलोमिटरसम्म लम्बाईको नयाँ सडक निर्माण गर्ने १०० हेक्टर भन्दा बढीको लिफ्ट सिंचाई आयोजना निर्माण गर्ने १३२ के.भि. वा सो भन्दा बढी क्षमताको विद्युत प्रसारण लाइन विस्तार गर्ने १ देखी ५ मेगावाट क्षमता सम्मको जलविद्युत उत्पादन आयोजना निर्माण गर्ने पहाड भिरालो पाखोमा २५ देखी २०० हे.सम्मको क्षेत्र सिंचाई गर्ने	२५ कि.मि. भन्दा बढी लम्बाई हुने कुनै पनि नयाँ सडक निर्माण गर्ने बहुउद्देश्यीय जलाशयको निर्माण गर्ने ५० मेगावाट भन्दाबढी क्षमताको जलविद्युत उत्पादन आयोजना निर्माण गर्ने पहाड भिरालो पाखोमा २०० हेक्टरभन्दा बढी क्षेत्र सिंचाई गर्ने १६ तला वा ५० मिटर भन्दा बढी उचाई भएका भवन निर्माण गर्ने
	७ देखी १० तल्ला वा १५.५ देखी २५ मिटरसम्म उचाईका भवन निर्माण गर्ने	११ तला वा २५ मिटर भन्दा १६ तला वा ५० मिटरसम्म उचाई भएका भवन निर्माण गर्ने	

श्री. पा. अध्यक्ष
 प्रधान निर्देशक
 वा. पा. अध्यक्ष

प्रस्तावको विषय	BEA	IEE	EIA
आवास, भवन, वस्ती तथा शहरी विकास	३००० देखी ५००० वर्गमिटर क्षेत्रफलसम्मको Built Up Area वा Floor Area भएको आवासीय, व्यावसायिक, वा आवासीय र दुबै प्रकृतिको भवन निर्माण गर्ने ५ देखी १० हेक्टर (.... रोपनी) सम्मको जग्गा विकास आयोजना संचालन गर्ने १ देखी ५ हेक्टरसम्मको Hard Surface Pavement को Dry Port, Bus Park वा Parking Lot आदि निर्माण गर्ने	५,००० देखी १०,००० वर्गमिटर क्षेत्रफलसम्मको Built Up Area वा Floor Area भएको आवासीय, व्यावसायिक, वा आवासीय र दुबै प्रकृतिको संयुक्त भवन निर्माण गर्ने १० देखी १०० हेक्टरसम्मको जग्गा विकास आयोजना संचालन गर्ने ५ हेक्टर भन्दा बढी Hard Surface Pavement को Dry Port, Bus Park वा Parking Lot निर्माण गर्ने	१०,००० वर्गमिटर क्षेत्रफल भन्दा बढीको Built Up Area वा Floor Area भएको आवासीय, व्यावसायिक, वा आवासीय र दुबै प्रकृतिको संयुक्त भवन निर्माण गर्ने १०० हेक्टर भन्दा बढीको जग्गा विकास आयोजना संचालन गर्ने ५ हेक्टर भन्दा बढी क्षेत्रमा आवास विकास गर्ने
उद्योग क्षेत्र	वन वाहेक अन्य क्षेत्रमा १० हेक्टरसम्मको क्षेत्रमा औद्योगिक ग्राम स्थापना गर्ने दैनिक २५ मे. ट. सम्म बालुवा प्रशोधन गर्ने	दैनिक १ मे. ट. भन्दा बढी चिया, कफी, जडिबुटी आदी प्रशोधन गर्ने उद्योग स्थापना गर्ने दैनिक २५ मे. ट. भन्दा बढी बालुवा प्रशोधन गर्ने तथा दैनिक १००० मे. ट. सम्म क्षमताको क्रसर उद्योग स्थापना गर्ने	वार्षिक ३ करोडभन्दा बढी उत्पादन क्षमता भएको पोलको इष्ट टायल उद्योग स्थापना गर्ने दैनिक १००० मे. ट. भन्दा बढी क्षमताको क्रसर उद्योग स्थापना गर्ने
स्वास्थ्य क्षेत्र	१६ देखी २५ शैयासम्मको अस्पताल, नर्सिङ्ग होम	२६ देखी १०० शैयासम्मको अस्पताल, नर्सिङ्ग होम वा चिकित्सा व्यवसाय संचालन गर्ने	१०० शैया भन्दा बढीको अस्पताल, नर्सिङ्ग होम वा चिकित्सा व्यवसाय संचालन गर्ने
शिक्षा क्षेत्र	५० शैयासम्मको शिक्षण अस्पताल संचालन गर्ने	५१ शैया भन्दा बढी १०० शैयासम्मको शिक्षण अस्पताल संचालन गर्ने	१०० शैया भन्दा बढीको शिक्षण अस्पताल संचालन गर्ने
खानी क्षेत्र	नदीनालाको सतहबाट दैनिक १०० घनमिटर सम्म ढुङ्गा, बालुवा, ग्राभेल र गिर्खा माटो निकाल्ने साधारण निर्माणमुखी ढुंगा, ग्राभेल र औद्योगिक माटोको लागि दैनिक ५० घनमिटर सम्म उत्खनन गर्ने	नदीनालाको सतहबाट दैनिक १०० देखी ३०० घ. मि. सम्म बालुवा, ग्राभेल र गिर्खा माटो निकाल्ने साधारण निर्माणमुखी ढुंगा, डेटोरोटिभ्स, बालुवा, ग्राभेल र औद्योगिक माटो र साधारण माटोको लागि दैनिक ५० देखी ५०० घनमिटर सम्म उत्खननको कार्य गर्ने	नदीनालाको सतहबाट दैनिक ३०० घ. मि. भन्दा बढी बालुवा, ग्राभेल र गिर्खा माटो निकाल्ने साधारण निर्माणमुखी ढुंगा, डेटोरोटिभ्स, बालुवा, ग्राभेल र औद्योगिक माटो र साधारण माटोको लागि दैनिक ५०० घ. मि. भन्दा बढीको उत्खननको कार्य गर्ने
कृषि क्षेत्र		महानगर/उपमहानगरपालिका क्षेत्र भित्र तराईमा १ हेक्टर भन्दा बढी र अन्य ठाउँमा ०.५ हेक्टर भन्दा बढी क्षेत्रमा कृषि धोक बजार स्थापना गर्ने अनुमती प्राप्त बधशाला निर्माण गर्ने	

(Signature)
 भद्रनाथ कुँवर जि.सो. (रिजिस्ट्रार)

प्रस्तावको विषय	BEA	IEE	EIA
खानेपानी तथा ढल निर्माण		३०,००० भन्दा बढी पंक्षीजाती पालन, १००० भन्दा बढी ठुला चौपायपालन, ५००० भन्दा बढी भेडाबाखापालन, २००० भन्दा बढी सुँगुर बगर पालनको पूर्वाधार निर्माण गर्ने सेफ इन्ड १०० लिटर प्रति सेकेण्ड (LPS) भन्दा बढीको सतही पानीको स्रोत र सो पानीको ५५ प्रतिशत सम्म सुख्खा समयमा आपूर्ति गर्ने	सेफ इन्ड १०० लिटर प्रति सेकेण्ड (LPS) भन्दा बढी सतही पानीको स्रोत र सो पानीको ५५ प्रतिशत भन्दा बढी सुख्खा समयमा आपूर्ति गर्ने
		ट्रिटमेण्ट सहितको ढल विकास प्रणाली समावेश भएका खानेपानी आयोजना सञ्चालन गर्ने	प्रति सेकेण्ड ५०० लिटर भन्दा बढी पानीको स्रोत उपयोग गर्ने खानेपानी सञ्चालन सम्बन्धी बहुउद्देश्यीय आयोजना सञ्चालन गर्ने
		५० हजार देखि २ लाखसम्मको जनसंख्यालाई खानेपानी आपूर्ति गर्ने	२ लाख भन्दा बढी जनसंख्यालाई खानेपानी आपूर्ति गर्ने
फोहोरमैला व्यवस्थापन		५० हजार देखि २ लाखसम्मको जनसंख्यालाई खानेपानी आपूर्ति गर्न नयाँ स्रोत जोड्ने	२ लाख भन्दा बढी जनसंख्यालाई खानेपानी आपूर्ति गर्न नयाँ स्रोत जोड्ने
		वार्षिक १,००० देखि ५,००० टनसम्म फोहोर जमीनमा भर्ने	वार्षिक ५,००० टन भन्दा बढी फोहोर जमीनमा भर्ने
		५ देखि १० हेक्टरसम्मको क्षेत्रमा फैलिएको रसायन, यान्त्रिक वा जैविक तरिकाबाट फोहोरमैला छनौट गर्ने, केलाउने, तह लगाउने र पुनः प्रयोग गर्ने	१० हेक्टर भन्दा बढी क्षेत्रमा फैलिएको रसायन, यान्त्रिक वा जैविक तरिकाबाट फोहोरमैला छनौट गर्ने, केलाउने, तह लगाउने र पुनः प्रयोग गर्ने
		५०,००० सम्म जनसंख्यालाई टेवा पुऱ्याउने उद्देश्यले सञ्चालन हुने ढल विकास, सरसफाई वा फोहोर व्यवस्थापन कार्य गर्ने	५०,००० भन्दा बढी जनसंख्यालाई टेवा पुऱ्याउने उद्देश्यले सञ्चालन हुने ढल विकास, सरसफाई वा फोहोर व्यवस्थापन कार्य गर्ने
			कम्तीमा १०,००० जनसंख्या भएको शहरी क्षेत्रबाट निस्सने फोहोरमैला गाड्ने काम गर्ने

- अनसूची २: स्थानीय**
- प्रस्ताव तयार गरी आयोजना तथा वातावरणीय अद्य गरी प्राविधिक से
 - कार्यसूची तयार गरी प्राविधिक से
 - वातावरणीय अद्य गरी प्राविधिक से
 - प्रमुख प्रशासकीय
 - सार्वजनिक सुनुव
 - डेस्क अध्ययन अवलोकन र प्रसरोकारवाला पक्ष विवरण सकलन
 - सार्वजनिक सुनुव
 - आयोजना तथा कसंभावित नकारात्मक लेखाजोखा गर्ने
 - देश्रो श्रोत तथा र अन्तरक्रियाबाट गरी सुभाव संकल
 - वातावरणीय अद्य
 - वातावरणीय अद्य कार्यक्रमको अलग
 - वातावरणीय अद्य
 - वातावरण तथा र प्रारम्भिक वात प्रशासकीय अद्य

श्रीमान् कुमार जि.सी. (वि.सि.)
भा.पा. अध्यक्ष

अनसूची २: स्थानीय सरकारले अबलम्बन गर्नु सक्षित वातावरणीय अध्ययन, प्रारम्भिक वातावरणीय अध्ययन तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको सक्षित प्रक्रिया

BFA	IEE	EIA
<p>१. प्रस्ताव तयार गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रस्ताव तयार गर्ने वातावरणीय अध्ययन कार्यमा परामर्श सेवा खरिद गरी प्राविधिक सेवा लिने <p>२. कार्यसूची तयार तथा स्वीकृत गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> वातावरणीय अध्ययनको कार्यसूची तयार गर्ने प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट कार्यसूची स्वीकृत गर्ने <p>३. सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> डेस्क अध्ययन तथा स्थलगत भ्रमण, अध्ययन, अवलोकन र प्रभाव क्षेत्रका लक्षित समुदाय तथा सरोकारवाला पक्षसँग अन्तरक्रिया गरी सूचना तथा विवरण संकलन गर्ने 	<p>१. प्रस्ताव तयार गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रस्ताव तयार गर्ने वातावरणीय अध्ययन कार्यमा परामर्श सेवा खरिद गरी प्राविधिक सेवा लिने <p>२. कार्यसूची तयार तथा स्वीकृत गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> वातावरणीय अध्ययनको कार्यसूची तयार गर्ने प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट कार्यसूची स्वीकृत गर्ने <p>३. सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> डेस्क अध्ययन तथा स्थलगत भ्रमण, अध्ययन, अवलोकन र प्रभाव क्षेत्रका लक्षित समुदाय तथा सरोकारवाला पक्षसँग अन्तरक्रिया गरी सूचना तथा विवरण संकलन गर्ने 	<p>१. प्रस्ताव तयार गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रस्ताव तयार गर्ने वातावरणीय अध्ययन कार्यमा परामर्श सेवा खरिद गरी प्राविधिक सेवा लिने <p>२. क्षेत्र निर्धारण गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन गर्नु अघि क्षेत्र निर्धारण गर्ने क्षेत्र निर्धारणको लागि आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको सार्वजनिक स्थल, राष्ट्रिय पत्रपत्रिका र वेबसाइटबाट लक्षित क्षेत्रका स्थानीय तह र सरोकारवालालाई सूचना प्रवाह गर्ने क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन तयार गरी प्रदेश कानूनले तोकेको निकाय समक्ष पेश गर्ने क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन प्रदेश कानूनले तोकेको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन स्वीकृत गर्ने निकायले प्रतिवेदन प्राप्त भएको भित्तिले १५ दिन भित्र स्वीकृत गर्ने <p>३. सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> डेस्क अध्ययन तथा स्थलगत भ्रमण, अध्ययन, अवलोकन र प्रभाव क्षेत्रका लक्षित समुदाय तथा सरोकारवाला पक्षसँग अन्तरक्रिया गरी सूचना तथा विवरण संकलन गर्ने आवश्यकता अनुसार एक भन्दा बढी स्थानमा सार्वजनिक सुनुवाईको आयोजना गर्ने आयोजना तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनबाट हुन सक्ने संभावित नकारात्मक तथा सकारात्मक प्रभावहरूको लेखाजोखा गर्ने <p>४. वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार र स्वीकृत गर्ने:</p> <ul style="list-style-type: none"> वातावरणीय अध्ययन गर्नु पर्ने हरेक आयोजना तथा कार्यक्रमको अलग अलग अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्ने वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृतिको लागि वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन महाशाखा/शाखा र प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष निवेदन पेश गर्ने
<p>४. वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार र स्वीकृत गर्ने:</p> <ul style="list-style-type: none"> वातावरणीय अध्ययन गर्नु पर्ने हरेक आयोजना तथा कार्यक्रमको अलगअलग अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्ने वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृतिको लागि वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन महाशाखा/शाखा र प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष निवेदन पेश गर्ने 	<p>४. वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार र स्वीकृत गर्ने:</p> <ul style="list-style-type: none"> वातावरणीय अध्ययन गर्नु पर्ने हरेक आयोजना तथा कार्यक्रमको अलग अलग अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्ने वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृतिको लागि वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन महाशाखा/शाखा 	<p>४. वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार र स्वीकृत गर्ने:</p> <ul style="list-style-type: none"> वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार र स्वीकृत गर्ने

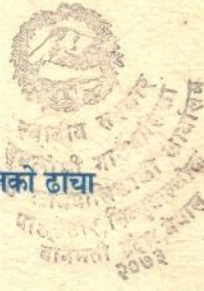

Handwritten signature in red ink.

<ul style="list-style-type: none"> ● वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत गर्नु अगाडि थप अध्ययन तथा जाँजबुफ गर्न ● साक्ष्य वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत गर्ने ● प्रस्तावको थप वातावरणीय अध्ययन गर्नु पर्ने देखिएमा IEE गर्न कार्यपालिकाले आदेश दिन सक्ने ● आदेश बमोजिम प्रस्तावकले थप अध्ययन गरी IEE कार्यपालिका समक्ष पुन पेश गरी स्वीकृत गराउने ● वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन परिमार्जन गर्न सकिने <p>५. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नु पर्ने :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत भएको भित्तिले तीन बर्ष भित्र प्रस्ताव कार्यान्वयन प्रारम्भ गर्ने ● विशेष परिस्थितिको कारणले म्याद थपको लागि निवेदन दिएको अवस्थामा मनासिब लागेमा थप २ बर्षका लागि म्याद थप गर्न सकिने ● म्याद भित्र प्रस्ताव कार्यान्वयन प्रारम्भ अवस्थामा प्रस्तावको पुन वातावरणीय अध्ययन गरी वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरी पेश गर्नु पर्ने ● वातावरण व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने ● कार्ययोजना अनुसार वातावरण व्यवस्थापनका कार्यहरूको कार्यान्वयन शुरु भएपछि प्रत्येक ६-६ महिनामा अनुगमन गरी कार्यपालिका समक्ष प्रगति विवरण पेश गर्ने 	<p>र प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष निवेदन पेश गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ● वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत गर्नु अगाडि थप अध्ययन तथा जाँजबुफ गर्ने ● साक्ष्य वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत गर्ने ● प्रस्तावको थप वातावरणीय अध्ययन गर्नु पर्ने देखिएमा EIA गर्न कार्यपालिकाले आदेश दिन सक्ने ● आदेश बमोजिम प्रस्तावकले थप अध्ययन गरी EIA प्रदेश कानूनले तोकेको निकाय समक्ष पुन पेश गरी स्वीकृत गराउने ● वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन परिमार्जन गर्न सकिने <p>५. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नु पर्ने :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत भएको भित्तिले तीन बर्ष भित्र प्रस्ताव कार्यान्वयन प्रारम्भ गर्ने ● विशेष परिस्थितिको कारणले म्याद थपको लागि निवेदन दिएको अवस्थामा मनासिब लागेमा थप २ बर्षका लागि म्याद थप गर्न सकिने ● म्याद भित्र प्रस्ताव कार्यान्वयन प्रारम्भ अवस्थामा प्रस्तावको पुन वातावरणीय अध्ययन गरी वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरी पेश गर्नु पर्ने ● वातावरण व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने ● कार्ययोजना अनुसार वातावरण व्यवस्थापनका कार्यहरूको कार्यान्वयन शुरु भएपछि प्रत्येक ६-६ महिनामा अनुगमन गरी कार्यपालिका समक्ष प्रगति विवरण पेश गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ● वातावरणीय अध्ययन गर्नु पर्ने हरेक आयोजना कार्यक्रमको अलग अलग अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्ने ● वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन उपर राय सुझाव संकलन गर्न राष्ट्रियस्तरको दैनिक पत्रिकामा सूचना प्रकाशित गरी प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्ने ● वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृतिको लागि कानूनले तोकेको निकाय समक्ष निवेदन पेश गर्ने ● वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन जाँजबुफ गरी भएको ३५ दिन भित्र प्रदेश कानूनले तोकेको निकायबाट स्वीकृत गर्ने ● वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन स्वीकृत भएको आयोजनाको पूर्वाधारको डिजाइन र स्वरूप, संरचना स्थानान्तरण वा फेरबदल गर्नु परेमा वा क्षमता बृद्धी गर्नु परेमा प्रस्तावकले पुरक वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन गर्ने र यसको लागि कार्य क्षेत्र निर्धारण र कार्यसूची स्वीकृत गराउने प्रक्रिया बाहेक अन्य सबै प्रक्रिया पुरा गर्नुपर्ने <p>५. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नु पर्ने :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन स्वीकृत भएको भित्तिले तीन बर्ष भित्र प्रस्ताव कार्यान्वयन प्रारम्भ गर्ने ● विशेष परिस्थितिको कारणले म्याद थपको लागि निवेदन दिएको अवस्थामा मनासिब लागेमा थप २ बर्षका लागि म्याद थप गर्ने ● म्याद भित्र प्रस्ताव कार्यान्वयन प्रारम्भ अवस्थामा प्रस्तावको पुन वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन गरी वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरी पेश गर्नु पर्ने ● वातावरण व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने ● कार्ययोजना अनुसार वातावरण व्यवस्थापनका कार्यहरूको कार्यान्वयन शुरु भएपछि प्रत्येक ६-६ महिनामा अनुगमन गरी कार्यपालिका समक्ष प्रगति विवरण पेश गर्ने
--	--	--

श्रवण कुमार जि.री (जि.री)

अनुसूची ३: वातावरणीय प्रभाव अध्ययनको लागि क्षेत्र निर्धारणको प्रतिवेदनको ढाँचा

अनुसूची ४: संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन सम्बन्धी कार्यसूचीको ढाँचा

अनुसूची ४

संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययनको कार्यसूचि

(आवरण पृष्ठको ढाँचा)

..... (प्रस्तावको नाम).....

संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययनको कार्यसूचि

प्रतिवेदन पेश गरिने निकायको नाम र ठेगाना :

प्रस्तावक :

..... (प्रस्तावकको नाम र ठेगाना)

..... (महिना) , (वर्ष)

१. प्रतिवेदन तयार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको नाम र ठेगाना :

२. प्रस्तावको :

- सामान्य परिचय
- प्रस्तावको सान्दर्भिकता

३. प्रतिवेदन तयार गर्दा विचार गर्नु पर्ने नीति ऐन, नियम, निर्देशिका तथा अन्तराष्ट्रिय सन्धि सम्झौता

४. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने खास प्रभाव :

- सामाजिक आर्थिक :
- साँस्कृतिक :
- भैतिक :
- रासायनिक :
- जैविक :

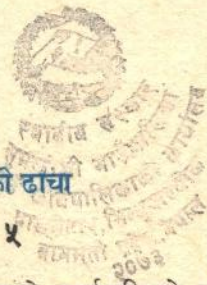
५. प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्ने प्रभावको रोकथामका विषय :

६. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा अनुगमन गर्नु पर्ने विषय :

७. अन्य आवश्यक विषय

श्रवण कुमार लि.सी. (विज्ञान)
गा.पा. अध्ययन

अनुसूची ५: प्रारम्भिक वातावरणीय अध्ययन सम्बन्धी कार्यसूचीको ढाँचा

अनुसूची ५

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको कार्यसूचीको ढाँचा

(आवरण पृष्ठको ढाँचा)

..... (प्रस्तावको नाम).....

प्रारम्भिक वातावरणीयको कार्यसूची

प्रतिवेदन पेश गरिने निकायको नाम र ठेगाना :

प्रस्तावक :

..... (प्रस्तावकको नाम र ठेगाना)

..... (महिना) , (वर्ष)

१. प्रतिवेदन तयार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको नाम र ठेगाना :
२. प्रस्तावको :
 - सामान्य परिचय
 - प्रस्तावको सान्दर्भिकता
३. प्रतिवेदन तयार गर्दा अपनाउनु पर्ने विधि :
४. प्रतिवेदन तयार गर्दा विचार गर्नु पर्ने नीति ऐन, नियम, निर्देशिका तथा अन्तराष्ट्रिय सन्धि सम्झौता:
५. प्रतिवेदन तयार गर्दा लाग्ने :
 - समय :
 - अनुमानित बजेट:
६. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने खास प्रभाव :
 - सामाजिक आर्थिक :
 - साँस्कृतिक :
 - भैतिक :
 - रासायनिक :
 - जैविक :
७. प्रस्ताव कार्यान्वयनका विकल्प :
 - डिजाइन :
 - आयोजना स्थल :
 - प्रविधि र सञ्चालन विधि,समय तालिका, प्रयोग हुने कच्चा पदार्थ र
 - अन्य कुरा :
८. प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्ने प्रभावको रोकथामका विषय :
९. प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा अनुगमन गर्नु पर्ने विषय :
१०. अन्य आवश्यक विषय

अनुसूची १०: प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा

अनुसूची ११

अनुसूची ११

प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण सम्बन्धी प्रतिवेदनको ढाँचा

१. प्रतिवेदन तयार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको नाम र ठेगाना :
२. प्रस्तावको सारांश : (प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट वातावरणमा पर्ने सक्ने प्रभावको सम्बन्धमा देहायका कुरा संक्षेपमा उल्लेख गर्ने)
 - प्रस्तावको उद्देश्य :
 - भू-उपयोग पर्ने अंशर :
 - वातावरणमा पर्ने प्रतिकूल प्रभाव, मानव जीवनमा पर्ने असर, जनसङ्ख्याको चाप :
 - स्थानीय पूर्वाधारमा हुने क्षति :
 - अन्य आवश्यक कुरा :
३. प्रस्तावको सम्बन्धमा देहायका कुरा स्पष्ट खुलाउनु पर्ने :
 - (क) प्रस्तावको किसिम :
 - प्रशोधन गर्ने,
 - उत्पादन गर्ने,
 - जडान गर्ने,
 - सेवा प्रवाह गर्ने,
 - अन्य ।
 - (ख) डेलिभरी गर्ने भए के कस्तो वस्तु डेलिभरी गर्ने :
 - (ग) प्रस्तावको :
 - जडान क्षमता :
 - प्रतिदिन वा वर्ष कति घण्टा सञ्चालन हुने :
 - (घ) प्रस्ताव कार्यान्वयन हुँदा निष्कासन हुने (कति समय सञ्चालन हुँदा कति परिमाणमा निष्कासन हुने हो) खुलाउनु पर्ने :
 - ठोस,
 - तरल,
 - हावा,
 - ग्याँस,
 - ध्वनि,
 - धूलो,
 - अन्य ।
 - (च) प्रयोग हुने ऊर्जाको :
 - किसिम :
 - स्रोत :
 - खपत हुने परिमाण (प्रतिघण्टा, दिन र वर्षमा) :
 - (छ) जनशक्तिको आवश्यकता कति पर्ने :
 - (ज) प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पर्ने :
 - कुल पूँजी :
 - चालु पूँजी :
 - जमिनको क्षेत्रफल :
 - भवन र तिनका किसिम :
 - मेसिनरी औजार
 - अन्य :
 - (झ) प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको विस्तृत विवरण :

शुभ
शुभ कुमार जिला (विज्ञान)

अन्य	नकारात्मक प्रभावको न्यूनीकरणका क्रियाकलाप	के गर्ने?	कहाँ गर्ने?	कसरी गर्ने?	कहिले गर्ने?	कसले गर्ने?	अनुमानित बजेट, जनशक्ति र समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
विषयगत क्षेत्र								
भैतिक क्षेत्र								
जैविक क्षेत्र								
सामाजिक क्षेत्र								
साँस्कृतिक क्षेत्र								
अन्य								

अनुसूची ११: वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदनको ढाँचा

अनुसूची १२: वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा अध्ययन दल

अनुसूची १३: गाउँपालिकाले प्रस्तावको वातावरणीय अध्ययन सम्बन्धी शिफारिस पत्रको ढाँचा

अनुसूची १४: वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाको ढाँचा

